

| Araştırma Makalesi / Research Article |

Aile Özellikleri ve Mutluluk: Çanakkale’de Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Family Properties and Happiness: A Study on High School Students in Canakkale

Ümit DEMİR¹

Anahtar Kelimeler

mutluluk
aile
aile özellikleri
akademik başarı

Keywords

happiness
family
family properties
academic achievement

Başvuru Tarihi/Received
12.7.2019

Kabul Tarihi /Accepted
29.9.2019

Öz

Mutluluk çok eskiden beri merak edilen bir konudur. Mutluluğun tanımı ve mutluluğa nasıl ulaşılacağı çok eski dönemlerden beri sorgulanmaktadır. Mutluluğun temelinde sosyal iletişim ve etkileşim düzeyinin olduğu belirtilmektedir. Kişilerin en temel etkileşim ve iletişim alanları aileleridir. Bu çalışmada, lise öğrencilerinin aile özelliklerine (aile yapısı, anne-baba tutumu, aile gelir düzeyi, ailece geçirilen zaman) göre mutluluk düzeylerinin farklılaşma durumu araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Çanakkale merkez ilçesinde bir ortaöğretim kurumunda öğrenimlerine devam etmekte olan 489 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Hills ve Argyle tarafından geliştirilmiş ve Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen “Oxford Mutluluk Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını belirleme amacıyla yapılan analizde Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,76 olarak hesaplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistik çözümlene yöntemlerinden yararlanılarak SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; ailenin yapısına, anne babanın çocuklarına yönelik tutumlarına, aile gelir düzeylerine göre mutluluk puanları anlamlı bir farklılık gösterirken, ailece geçirilen zamana göre ise mutluluk puanları anlamlı farklılık göstermemiştir. Geniş, demokratik, orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının diğerlerine kıyasla çok daha mutlu oldukları bulunmuştur.

Abstract

Happiness has been the topic of curiosity for a long time. Definition of happiness and how to reach it have been questioned since ancient times. It is stated that social communication and interaction level is the basis of happiness. The most basic interaction and communication areas are people’s families. In this study, the differentiation status of happiness levels according to family properties of high school students (family structure, parental attitude, family income level, time spent with the family) was investigated. The study group is composed of 489 students continuing their education in Çanakkale in a High school. Within the scope of the research, the Oxford Happiness Scale which was developed by Hills and Argyle and adapted to Turkish by Doğan and Sapmaz (2012) was applied. For internal consistency of the scale, Cronbach alpha reliability coefficient was calculated as 0.76. SPSS program and descriptive statistical analysis methods were used to analyze the data. As a result of this study; happiness scores showed a significant difference according to family structure, parents’ attitudes towards their children and family income levels, while happiness scores did not show significant difference according to time spent by family. Large, democratic, middleincome families’ children have been found to be much happier than the other children.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Teknik Bilimler MYO, Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Çanakkale, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0003-4899-4895>

Extended Abstract

Introduction

Happiness has been the topic of curiosity for a long time. The definition of happiness and how to reach happiness have been questioned since ancient times. The ways in which happy people interpret, evaluate and react to life events differ from those who are less happy (Unuvar et al., 2015:2). Research shows that psychological disturbances are less common in happy people (Lu, 1995; Lyubomirsky, King & Diener, 2005; Unuvar et al., 2015:2). While sincere, safe and supportive environments increase happiness and selfconfidence in individuals, they can decrease the tendency to psychological problems (Unuvar et al., 2015:2). To buy what we want and to make consumption can be an important source of happiness today (Şentürk, 2008:231). However, this happiness may not be sufficient to ensure continuous happiness in the individual. Spiritual feelings can come to the fore in the continuity of happiness. At this point, social life areas of the people are of great importance. It is stated that social communication and interaction level are at the basis of happiness. The most basic interaction and communication areas of the people are their families. The level of family communication is especially important in adolescents (Aypay & Eryılmaz, 2011:193). In addition, some important developmental tasks must be fulfilled in order to achieve adolescence successfully. These are emotional independence from parents and other adults, social responsibilities and desiring to take part in these responsibilities (Sarı et al., 2007:298).

The family environment created by the parents can be effective in making children living a peaceful or problematic life. This situation can make children happy or unhappy in their lives. There are widespread views in our society that family ties lose their influence with the transition from extended family structure to the nuclear family structure and as a result, their ties are broken in nuclear families (Alpaydın & Canel, 2001; Aluğ & Selçukkaya, 2015). With the decrease in the demand for agricultural labor with the industrial revolution, families have become a nuclear family structure (Aktay, 2004; Duben, 2012). The nuclear family structure in our country differs from the nuclear family structure in the west. Even if couples live at home apart from their parents, they receive help from their parents for reasons such as childcare and education and economic support (Yılmazçoban, 2008). Besides the positive aspects provided by the extended family, it may also cause problems such as generation conflict (Durğun, 2016). Especially with the rapid changes in urban life, different experiences and perspectives on events may differ and this may lead to generation conflict (Kalaycı & Özkul, 2017). In this study, the relationship between happiness levels according to family characteristics is investigated and the accuracy of this general social judgment is investigated. In this study, the answer to the question of "Do happiness levels of high school students differ according to family characteristics?" was sought.

Method

In this study, the differentiation status of happiness levels according to the family properties of high school students (family structure, family child attitudes, family income level, time spent with the family) was investigated. The Qualitative Descriptive method was used in the research. The method of screening is a research method which aims to identify what is in the past or is still present. The study group of the study is composed of 489 students who are continuing their education in Çanakkale in a High school. Within the scope of the research, the Oxford Happiness Scale which was developed by Hills and Argyle and adapted to Turkish by Doğan and Sapmaz (2012) was applied. For the internal consistency of the scale, Cronbach alpha reliability coefficient was calculated as 0.76 for the whole scale. SPSS statistical program and descriptive statistical analysis methods were used to analyze the data.

Result and Discussion

As a result of this study, it was found that there was no significant difference between the happiness scores according to the number of siblings. This result is similar to the results obtained by Civitci (2009), Tatlıoğlu (2012) and Tuncer et al. (2014) corresponds to the results obtained. Participants with only one sibling were found to be the happiest student group. They are followed by participants having two siblings. There was a gradual decrease in the happiness scores of the students having 3 and above siblings. It was also found that there was a significant difference between the happiness scores according to the siblings' gender and siblings' age status. It was found out that girls are happier than boys according to gender.

As a result of this study; happiness scores showed a significant difference according to family structure, parents' attitudes towards their children and family income levels, while happiness scores did not show significant difference according to time spent by family. Large, democratic, middleincome families' children have been found to be much happier than the other children.

In light of the data obtained, the value given by the family to their children and the time they allocate is very important. For this reason, it is understood that it is more important for families to have the number of children they can afford and pay attention to.

- a) Legal arrangements can be made in which local administrations will also take responsibility to increase the participation of the parents to family education.
- b) Studies can be conducted in which extended family structures will be examined in detail with different dimensions.

GİRİŞ

Mutluluk ve mutluluğun kaynağını araştırmaya duyulan merak çok eski tarihlerden beri süregelmektedir. Mutluluğun tanımı ve mutluluğu elde etme yolları Aristo'dan beri düşünülmektedir. Bu düşüncelerin ilk örnekleri Aristoteles'in mutluluk hakkındaki düşünceleridir. Aristoteles'e göre, kadınlar ve erkekler yaşamlarında her şeyden çok mutluluğu isterler. Sokrates'in ana problemi, "nasıl yaşayacağım?" olmuştur. Sokrates'ten yaklaşık 130 yıl sonra ortaya çıkan Stoa Okulu'na göre, insanın yaşamının amacını ve anlamını kavrayabilme çabası çok büyük önem arz etmektedir. Sonuç olarak, Aristo'dan itibaren yaklaşık 2000 yıldır insanlık yaşamının amacı ve mutluluk kavramı tartışılmaktadır (Büyükdüvenci, 1993:4145). Benzer şekilde, geçmiş yıllarda, psikoloğlarda, sağlıklı davranışlar yerine sağlıksız davranışlarla ve bireyin duygularından çok bireyin düşünceleri ile ilgilenmişlerdir. Bu düşünceye karşı olarak Seligman ve arkadaşlarının başlatmış olduğu, "Başarılı bireyin başarılı olmasını etkileyen etmenler nelerdir?", "İyi yaşam nedir?" veya "Yaşamda başarılı ve mutlu olan bireylerin sahip oldukları nitelikler nelerdir?" gibi sorular üzerinde yoğunlaşarak, "psikolojik iyi olma" terimini daha öne çıkarmışlardır (Akin, 2008:724). Günümüzde bu nedenle mutluluk ve iyi olma ifadeleri birbirleri yerine çok sık kullanılabilirlerdir.

İyi oluş kavramı, psikolojide genel ruh sağlığını ifade eden kavram olarak kullanılmaktadır. Ruh sağlığı ile ilgili yapılan araştırmalar yakın bir geçmişe kadar genelde, ruhsal açıdan sağlıklı olmayı, depresyon ve stres gibi diğer psikolojik olumsuz belirtilerin bulunmama durumu olarak görerek bu bakış açısından olaya yaklaşmışlardır. Bu yaklaşım biçimi, iyilik hali, iyi oluşu ve diğer tanımları açıklamada yetersiz kalmaktadır (Tanhan, 2007:76). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlıklı olmayı, "sadece sakatlığın ve hastalığın bulunmaması olarak değil; ruhsal, sosyal ve bedensel yönlerden tam bir iyi oluş durumu" olarak belirtmektedir (Özen, 2010:48). Bu nedenle günümüzde, ruhsal sağlığı, psikolojik sorunların olmamasına ek olarak, olumlu psikolojik hale sahip olunmasının, kendini iyi hissetmenin ve ayrıca durumlara ve olaylara olumlu bakış açısına sahip olmanın önemini vurgulayacak şekilde belirtilmektedir. İnsanoğlu, her şeyden çok mutluluk isteği ile doludur. Mutlu olma talebi ve gayesi, insanların doğasında vardır. Ayrıca mutlu ve mutsuz insanların davranışları birbirlerine göre farklılık gösterebilmektedir.

Mutlu insanların yaşam olaylarını yorumlama, değerlendirme ve tepkide bulunma biçimleri daha az mutlu olan insanlardan da farklı göstermektedir (Ünüvar, Çalışandemir, Tagay ve Amini, 2015:2). Yapılan araştırmalar mutlu insanlarda psikolojik rahatsızlıklara daha az rastlandığını göstermektedir (Lu, 1995; Lyubomirsky, King ve Diener, 2005; Ünüvar ve diğer., 2015). Samimi, güvenli ve destekleyici ortamlar bireyde mutluluk ve özgüveni artırırken, psikolojik sorunlara eğilimi de azaltabilmektedir (Ünüvar ve diğer.2015:2).

Mutluluğun yapısını tanımlamada kültürel farklılıklar bulunabilmektedir. Batılı ülkelerde olumlu hislerin en yüksek seviyeye çıkarılması, olumsuz duyguların ise en düşük seviyeye indirilmesi bir yaşam amacı olarak görülmektedir. İyi oluş terimi, insanlığın oluşundan beri sorgulanan bir kavramdır. Bireylere, toplumlara, zamana ve kültürlere göre çoğunlukla farklı tanımlamaları olmuştur. Genelde yaşamdan elde edilen tatmin iyi olmanın besleyicisi olarak görülmüştür (Sarıcaoğlu, 2011:1). Manevi doyumda birçok farklı etmenler etkili olabilmektedir. Bunlar maddi kaynaklı olabileceği gibi manevi kaynaklı olabilmektedir. Günümüzde insanlara "sizleri neler mutlu eder?" diye sorulduğunda "arzuladıklarımızı alabilmektir" cevabı verilebilmektedir. Her istediğimizi satın almayı ve yapmayı sağlayabilecek tüketim, günümüzde insanların önemli bir mutluluk kaynağı olabilmektedir (Şentürk, 2008:231). Fakat bu mutluluk bireyde devamlı bir mutluluğun sağlanmasında yeterli olmayabilmektedir. Mutluluğun devamlığında manevi duygular ön plana çıkabilmektedir. Bu noktada kişilerin sosyal yaşam alanları büyük önem taşımaktadır.

Bireylerin mutluluğu sağladığı en önemli sosyal yaşam alanlarının başında aile ortamı gelmektedir. Özellikle ergenlerde aile içi iletişim düzeyi önemlidir (Aypay ve Eryılmaz, 2011:193). Ergenlik, çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde yalnız biyolojik değişiklikler değil, aynı zamanda toplumsal ve psikolojik değişiklikler de ortaya çıkar. Ergenler bu dönemde fiziksel, duygusal zihinsel ve toplumsal bir yetişkin olma yolunda hızlı ve önemli adımlarla gelişirler. Ayrıca bu dönemin başarılı bir şekilde kazanılması ve yaşanması için bazı önemli gelişim görevlerinin yerine getirilmesi gerekir. Bunlar; ebeveynlerden ve diğer yetişkinlerden duygusal yönden bağımsızlaşma, toplumsal sorumluluklar da yer almayı isteme ve bu sorumlulukları kazanma, davranışlarını yön verecek gelişmiş bir değerler grubuna ve ahlak sistemine sahip olmaktır (Sarı ve diğerleri, 2007:298). Sonuç olarak aile; oluşturan fertlerinin fiziksel ve psikolojik sağlığı için gerekli saygı, sevgi, yakın ilgi ve şefkati bulabilecekleri en rahatlatıcı ve doğal ortamdır (Aral ve Sağlam, 2012:72). Bu nedenle, bireyin mutluluğunda ailenin çok önemli bir etkisi ve yeri vardır. Sağlıklı toplumun oluşturulması mutlu fertlerden oluşan aileler ile sağlanabilir. Aile, birey ve toplum arasındaki dengeyi oluşturabilmektedir (Arıkan 1996:152). Aile içerisinde birey için en önemli yapı anne ve babanın çocuğa ve kardeşlerine göstermiş olduğu tavidir (Karaaslan, 2010:13). Anne babanın çocuklara göstermiş olduğu sevgi ve yüklemiş olduğu sorumluluğun dengeli veya dengesiz dağılımı çocuklarda farklı algılara yol açabilmektedir. Bunun akademik başarı veya suça olan etkisine yönelik birçok araştırma bulunmaktadır (Boydak ve Yüksel, 2003; Erdoğan, 2007; Hacıfazlıoğlu ve diğer., 2015; Keskin ve Sezgin, 2009; Saral, 1993; Topsis, 2013; Yılmaz ve diğer., 2012). Bu araştırmalara göre aile içerisinde olumlu davranış sergilenen çocukların akademik başarıları da olumlu etkilenmektedir. Literatürde, ergenlerin mutlulukla aynı anlamda kullanılabilen kişisel iyi oluşları üzerinde aile özelliklerinin önemli etkileri olduğuna ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Joronen ve Kurki, 2005; Oskay, 1986; Rask, Kurki ve Paavlianen, 2003).

Oskay (1986:222), 500 lise öğrencisinin katılımı ile ergen annesinin çatışma durumunu incelemiştir. Bu araştırmada, buldukları aile içindeki çocuk sayısına göre öğrencilerin ebeveynleri ile çatışma düzeylerinin incelendiğinde ilk sırayı, en yüksek çatışma indeks ortalamasına beş ve daha fazla çocuğu bulunan aile grubunun sahip olduğu bulunmuştur. Bu aile grubunu tek çocuklu aileler izlemiştir. Ebeveynleri ile çatışma düzeyi en düşük çatışma indeks ortalaması ile iki çocuklu ailelerde görülmüştür. Çocuk sayısı yükseldikçe çatışma indeks ortalaması da artış göstermiştir. Bu bulgulara göre ebeveynleri ile en çok çatışmakta

olanlar, kardeşi bulunmayan tek çocuklar ile beş ve daha fazla çocuğu bulunan kalabalık ailelerde kardeş sayısı fazla olan çocuklardır. Araştırmacı bunu tek çocukların aşırı ilgi ile şımartılmasına, beş çocuklu ailelerde ise ailenin yeterince çocuklara özel bir zaman ayıramamasına bağlamaktadır. Rask, Kurki ve Paavlianien'in (2003) gerçekleştirdikleri araştırmaya göre; ergenin kendisini aileden dışlanmış algılamaması, iletişimde güvenin sağlanması, aile içerisinde iletişim kanallarının açık olması, karşılıklı duygusal yakınlığın olması durumunda ergenlerin öznel iyi oluş halleri de olumlu etkilenmektedir (Akt: Eryılmaz, 2009:977).

Joronen ve Kurki'ye (2005) göre, ergenin iyi oluşunu etkileyen etmenler; sevgi ve saygı içeren güvenli ev ortamı, aile üyesinin aileye katılımı, açık iletişim, aile içinde bireysel önemsizlik duygusunun hissedilmesi ve dışsal ilişkilerdir. Benzer şekilde Park'ın (2004) gerçekleştirmiş olduğu araştırmaya göre ergen öznel iyi oluşunu etkileyen etmenler; olumlu yaşam olaylarını deneyimlemek, destekleyici ebeveyne sahip olmak, zor işlerin üstesinden gelmek ve önemli kişilerle gerçekleştirilen ilişkiden yüksek seviyede haz almaktır (Akt: Eryılmaz: 2010:977978).

Yukarıda açıklanan araştırma sonuçlarına göre, gençlerin mutluluğunda aile içi ilişkilerin etkisi olmaktadır. Anne babanın yarattığı aile ortamı çocukların huzurlu veya sorunlu bir yaşam yaşamasında etkili olabilmektedir. Bu durum da çocuklar da mutlu veya mutsuz olabilmektedirler. Toplumumuzda geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişle birlikte aile bağlarının gücünün etkisini kaybettiğini ve sonuç olarak çekirdek ailelerde bağlarının kopuk olduğuna dair yaygın görüşler bulunmaktadır (Alpaydın & Canel, 2001; Aluş & Selçukkaya, 2015). Sanayi devrimi sonucu tarımsal işgücü talebinin azalması ile aileler çekirdek aile yapısına dönüşmüştür (Aktay, 2004; Duben, 2012). Batı kaynaklı aile kuramcıları geniş ailedense çekirdek aileyi daha normal ve hatta ideal aile yapısı olarak göstermektedirler (Çamoğlu, 2017). Ülkemizdeki çekirdek aile yapısı batıdaki çekirdek aile yapısından farklılık göstermektedir. Çiftler, anne ve babalarından ayrı evde yaşasalar bile çocuklarının bakımı ve eğitimi, ekonomik destek gibi nedenlerle ebeveynlerinden yardım görmektedirler. Bu nedenle aile ve akrabaları ile aynı bölgede yaşamayı tercih edebilmektedirler (Yılmazçoban, 2008). Geniş ailenin sağlamış olduğu bu olumlu yönlerin yanında kuşak çatışması gibi sorunlara da yol açabilmektedir (Durğun, 2016). Büyükanne/büyükbaba ile torunun aynı evde yaşayabildiği geniş ailede en büyük aile bireyi ile en küçük aile bireyi arasında yaş farklılıkları artmaktadır. Özellikle şehir yaşamındaki hızlı değişimlerle, yaşanan farklı tecrübelerle olaylara bakış açıları farklılık gösterebilmekte ve bu da kuşak çatışmasına yol açabilmektedir (Kalaycı & Özkul, 2017). Sonuç olarak ergenlerin mutluluk özelliğinin değişik aile özelliklerine göre farklılığına ilişkin çalışmalar son derece sınırlıdır. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu çalışma ile aile özellikleri farklı boyutlarla (aile yapısı, annesinin davranış, kardeşlere farklı davranma algısı, gelir düzeyi ve ailece geçirilen süre) ile incelenecektir. Aile özelliklerinin farklı boyutlarla incelendiği bu çalışma ile alanyazına katkı getirmesi beklenmektedir.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmada, "Aile özelliklerine göre lise öğrencilerinin mutluluk düzeyleri farklılık göstermekte midir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu problemin çözümünde aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

- Öğrencilerin aile yapılarına göre (geniş, çekirdek, parçalanmış) göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin anne baba davranışlarına göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin anne babalarının kardeşlerine kıyasla gördükleri davranış algısına göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin aile gelir düzeyine göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğrencilerin ailece geçirdikleri zamana göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırmada öğrencilerin aile özelliklerine göre mutluluk düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte olan ya da halen var olan bir durumu olduğu biçimiyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yöntemidir. Araştırmaya konu olan durum, nesne ya da birey, kendi mevcut durumları içinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır (Karasar, 2007:77). Bu kapsamda araştırmada, mevcut durumu açıklamak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında aile özelliklerinin mutluluğa etkisi araştırılmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların mutluluk düzeylerinin tespitinin yapılması amacıyla "Oxford Mutluluk Ölçeği" kullanılmıştır. Uygulama sürecinde çalışmanın yürütüldüğü okulda öğrenim sürmekte olan tüm sınıflara ve öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Uygulama günü ve saatinde okulda bulunmayan öğrenciler dışında tüm öğrencilere ulaşım sağlanmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri; öğrencilerin cinsiyet, yaş, aile gelir düzeyi, ailece geçirilen süredir. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise öğrencilerin mutluluk düzeyi puanlarıdır.

Örneklem

Araştırma kapsamında ölçek uygulaması Çanakkale Merkez İlçesinde eğitimlerini sürdürmekte olan 489 ortaöğretim öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Alanyazında vurgusu yapılan ergen grubu olarak lise öğrencileri tercih edilmiştir. Üniversite öğrenim sürecinde öğrenciler ailelerinden uzak şehirlerde öğrenimlerini genelde ailelerinin yaşadıkları şehirlerden farklı şehirlerde sürdürmeyi tercih edebilmektedirler (Şimşek, Türkoğlu, Küçükeşmen, 2019). Bu tercihlerinde farklı illerdeki daha iyi eğitim veya sosyal yaşam olanakları da etkili olabilmektedir (Arslan, 2016).

Tablo 1. Cinsiyete Göre Katılımcıların Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kız	238	53,5
Erkek	251	51,3
Toplam	489	100,0

Aileleri geçirdikleri zaman ve etkileşim olanaklarının daha fazla olması nedeniyle araştırma kapsamında lise öğrencileri tercih edilmiştir. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları (Tablo 1) incelendiğinde erkek ve kız öğrenci sayılarının birbirlerine yakın olmakla beraber erkek öğrenci sayısının kız öğrencilere göre sayılarının biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Aşağıda yer alan Tablo 2'de katılımcıların yaşlarına göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	f	%
14	50	10,2
15	133	27,2
16	146	29,9
17	106	21,7
18	54	1,0
Toplam	489	100,0

Tablo 2'de öğrencilerin büyük çoğunluğu 16 (%29,9), 15 (%27,2) ve 17 (%21,7) yaşlarında oldukları görülmektedir. Katılımcıların aile yapılarına göre dağılımı Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Aile Yapılarına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	f	%
Geniş Aile	69	14,1
Çekirdek Aile	366	74,8
Anne Baba Ayrı / Vefat	54	11,0
Toplam	489	100,0

Tablo 3'te öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%74,8) çekirdek aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Bu aile yapısını geniş (%14,1), parçalanmış (%11) olarak ifade edilen aile yapıları izlemektedir. Tablo 4'te katılımcıların aile gelir düzeyine göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Aile Yapılarına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	f	%
2.020 TL ve altı	105	21,5
2.0204.040 TL arası	210	42,9
4.0405.000 TL arası	88	18,0
5.000 ve üzeri	86	17,6
Toplam	489	100,0

Tablo 4'te öğrencilerin çoğunluğunun (%42,9) aile gelir düzeyi asgari ücret ve biraz üstü diyebileceğimiz alt gelir seviyesinde ailelerdir. Bu gelir seviyesini asgari ücret ve altı (%21,5), 4.0405.000 TL arası (%18), 5.000 TL ve üzeri (%17,6) olarak kategori edilen gelir yapıları izlemektedir. Tablo 5'te katılımcıların aileleri ile birlikte geçirdikleri zamana göre dağılımları görülmektedir. Tablo 5'te öğrencilerin çoğunluğu (%49,1) aileleri ile birlikte günlük olarak 3 saatten fazla vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Bu süreyi 13 saat arası (%33,5), 1 saatten az (%11,9), hiç vakit geçirmeyen olarak (%5,5) kategori edilen süre yapıları izlemektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Ailece Geçirdikleri Günlük Süre Miktarına Göre Dağılımı

Ailece Geçirilen Süre	f	%
Hiç	27	5,5
1 Saatten Az	58	11,9
13 Saat Arası	164	33,5
3 Saatten Fazla	240	49,1
Toplam	489	100,0

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılımcıların mutluluk düzeyine ilişkin verileri, Hills ve Argyle tarafından geliştirilmiş ve Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen "Oxford Mutluluk Ölçeği" ile toplanmıştır. Bu ölçek, 5'li likert (1Hiç Katılmıyorum, 5Tamamen Katılıyorum) tipi olarak düzenlenmiş 29 maddeden oluşmaktadır. Doğan ve Sapmaz (2012) Türkçeye uyarlamasını yapmış oldukları bu ölçeğin güvenilirliğini; güvenilirlik belirleme yöntemleri olan iç tutarlılık, bileşik güvenilirlik ve test yarılama yöntemlerini kullanarak incelemişlerdir. Yapmış oldukları testlerin sonucunda; test yarılama yöntemiyle güvenilirlik katsayısı 0,6; ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0,91 olarak hesaplanmışlardır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen uygulamada cronbach α güvenilirlik katsayısı 0,76 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak Türkçeye uyarlamasını yaptıkları ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu belirlemişlerdir. Katılımcıların aile özelliklerine ilişkin veriler kişisel bilgiler anket formu ile elde edilmiştir. Kişisel bilgiler formunda katılımcıların aile yapıları, anne baba davranışları, kardeşlere kıyasla anne/baba davranış algısı, aile gelir düzeyi gibi kişisel bilgileri kapalı uçlu formda işaretleme yapmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, mevcut durumu açıklamaya yönelik olarak ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri katılımcıların aile özellikleri (aile yapısı, aile çocuk tutumları, aile gelir düzeyi, ailece geçirilen zaman) ve bağımlı değişkeni katılımcıların mutluluk düzeyleridir. Araştırmada katılımcıların kardeş durumları belirlenerek, bu özelliklerin katılımcıların mutluluk düzeylerine göre farklılaşma durumu istatistik analiz programı olan SPSS 16.0 kullanılarak çözümlenmiştir. Parametrik testler uygulanmadan önce, bu testlerin temel varsayımları sorgulanmıştır. Bu kapsamda öntest ve sontest sonuçlarının normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Hem öntest hem de sontest için $p>0,05$ olduğu için parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Bu nedenle verilerin çözümlenmesinde parametrik analiz yönteminde kullanılan aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi ve Anova testi kullanılmıştır.

BULGULAR

1. Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi "Aile yapılarına göre (geniş, çekirdek, parçalanmış) göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde belirlenmiştir. Öğrencilerin aile yapısına göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterme durumu belirlemek için Tek Yönlü (OneWay) Anova testi analiz yöntemi kullanılmış ve bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Aile Yapısına Göre Mutluluk Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p
Gruplararası	1462,39	2	731,19	3,49	0,031*
Gruplarıçi	101831,69	486	209,53		
Toplam	103294,09	488			

(* $p<0,05$; ** $p<0,01$; *** $p<0,001$)

Tablo 6'da farklı aile yapısına göre mutluluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu [$F_{(2-486)} = 3,49, p<0,05$] bulunmuştur. Aile yapısına göre mutluluk ölçeği toplam puanlarının değişimi Tablo 7'de görülmektedir. Tablo 7'de aile yapısına göre en mutlu olanların geniş aile yapısına sahip olanlar olduğu (95.17), onları çekirdek aile ve anne baba ayrı/vefat durumu olan parçalanmış aile yapısına sahip olanlar izlemektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Aile Yapılarına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	N	\bar{X}	Sd
Geniş Aile	69	95,17	13,01
Çekirdek Aile	366	94,62	14,40
Anne Baba Ayrı / Vefat	54	89,22	16,60
Toplam	489	94,10	14,55

2. Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Anne baba davranışlarına göre lise öğrencilerinin mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde belirlenmiştir. Anne baba davranış algısına göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farkın olup olmadığını ortaya koymak için Tek Yönlü (OneWay) Anova testi analiz yöntemi kullanılmış ve elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Anne/Baba Davranışına Göre Göre Mutluluk Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p
Gruplararası	7642,78	4	1910,69	9,67	0,002**
Gruplarıçi	95651,31	484	197,62		
Toplam	103294,090	488			

(*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001)

Tablo 8’de farklı anne baba davranışına göre mutluluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı [$F_{(4-484)}=9,67$; $p<0,05$] bulunmuştur. Anne/Baba davranışına göre mutluluk ölçeği toplam puanlarının dağılımı Tablo 9’da görülmektedir. Tablo 9’da anne baba davranışına göre en mutlu olanların ebeveynlerinden sevecen ve anlayışlı (97,57) ile dengeli (92,27) davranış gören öğrenciler olduğu görülmektedir. En düşük mutluluk düzeyine sahip olan öğrenciler ise anne ve babalarının ilgisiz ve umursamaz davranış (81,3) gösterdiği öğrencilerdir.

Tablo 9. Anne Baba Davranışına Göre Mutluluk Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Anne/Baba Davranışı	N	\bar{X}	Sd
Sevecen ve Anlayışlı	242	97,57	15,07
Dengeli	143	92,26	12,64
Güvensiz ve Tedirgin	34	91,91	13,29
Otoriter ve Baskıcı	58	88,05	12,02
İlgisiz ve Umursamaz	12	81,33	19,50
Toplam	489	94,10	14,55

3. Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Öğrencilerin anne babalarının kardeşlerine kıyasla gördükleri davranış algısına göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Kardeşlerine kıyasla anne babalarından gördükleri davranış algılarına göre öğrencilerin mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık durumunu ortaya koymak için Tek Yönlü (OneWay) Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 10. Kardeşlerine Kıyasla Anne/Baba Davranış Algısına Göre Mutluluk Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p
Gruplararası	7642,78	4	1910,69	9,67	0,016*
Gruplarıçi	95651,31	484	197,62		
Toplam	103294,090	488			

(*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001)

Tablo 10’da, Tek Yönlü Anova Testi sonucunda öğrencilerin kardeşlerine kıyasla anne babalarından gördükleri davranış algısına göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği [$F_{(2-392)}=4,16$; $p<0,05$] bulunmuştur. Kardeşlerine göre anne/baba davranış algısına göre mutluluk ölçeği toplam puanlarının değişimi Tablo 11’de görülmektedir. Tablo 11’de ailesinden daha olumlu davranış gördükleri algısına sahip öğrencilerin ortalama mutluluk puanı en yüksek olduğu (97,11) görülmektedir. En düşük ortalama mutluluk puanına (87,25) ise anne ve babalarından daha olumsuz bir davranış gördüklerini belirtenler olmuştur.

Tablo 11. Kardeşlerine Kıyasla Anne/Baba Davranış Algısına Göre Mutluluk Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Anne/Baba Davranışı	N	\bar{X}	Sd
Daha Olumlu	38	97,11	15,48
Eşit	329	94,51	14,28
Daha Olumsuz	28	87,25	12,96
Toplam	395	94,25	14,43

4. Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Öğrencilerin aile gelir düzeyine göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Ailelerinin gelir düzeyine göre öğrencilerin mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık durumunu ortaya koymak için Tek Yönlü (OneWay) Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 12. Ailelerinin Gelir Düzeyine Göre Öğrencilerin Mutluluk Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p
Gruplararası	1647,52	3	549,17	2,60	0,05*
Gruplarıçi	100256,60	475	211,07		
Toplam	101904,12	478			

(*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001)

Tablo 12'deki Tek Yönlü Anova Testi sonucuna göre öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyine göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği [$F_{(3-475)}=2,60$; $p<0,05$] bulunmuştur. Gelir düzeyine göre mutluluk ölçeği toplam puanlarının değişimi Tablo 13'te görülmektedir.

Tablo 13. Aile Gelir Düzeyine Göre Mutluluk Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Sd
2.020 TL ve altı	105	91,59	13,64
2.020 – 4.040 TL arası	210	93,41	15,52
4.040 5.000 TL arası	88	96,63	13,86
5.000 ve üzeri	86	96,13	13,68
Toplam	489	94,06	14,60

Tablo 13'te incelendiği zaman en düşük ortalama mutluluk puanı (91,59) asgari ücret ve altı aile gelir düzeyine sahip ailelerinin çocuğu olan öğrencilerdir. Ailelerin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin mutluluk düzeylerinde de artış görülmektedir. 4040 TL ve üzeri aile gelir seviyesine sahip ailelerin çocukları olan öğrencilerin mutluluk puanları en yüksektir.

5. Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğrencilerin ailece geçirdikleri zamana göre mutluluk puanları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Öğrencilerin ailece geçirdikleri zamana göre öğrencilerin mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık durumunu ortaya koymak için Tek Yönlü (OneWay) Anova testi uygulanmıştır.

Tablo 14. Ailece Geçirilen Zamana Göre Öğrencilerin Mutluluk Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	KO	F	p
Gruplararası	1647,52	3	549,17	2,60	0,156
Gruplarıçi	100256,60	475	211,07		
Toplam	101904,12	478			

(* $p<0,05$; ** $p<0,01$; *** $p<0,001$)

Tablo 14'deki Tek Yönlü Anova Testi sonucuna göre öğrencilerin ailece geçirdikleri zamana göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği [$F_{(3-485)}=1,75$; $p<0,05$] bulunmuştur. Bu bölümde, aile özelliklerinin mutluluğa etkisini belirlemeye yönelik belirlenen alt problemlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında aile özelliklerine göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Aile yapısı olarak geniş aileye sahip öğrencilerin mutluluk puanlarının diğer aile yapılarına sahip olan öğrencilere göre çok daha mutlu oldukları ve mutluluk puanlarındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Mutluluk puanlarına göre geniş aileye sahip olan öğrencileri, çekirdek aileye ve parçalanmış aileye sahip öğrenciler takip etmektedir. Cinsiyet durumuna göre kızların erkeklere göre daha mutlu oldukları görülmüştür. Anne/Baba davranışına göre mutluluk ölçeği toplam puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği ve öğrencilerden mutluluk puanları en yüksek olanlar ebeveynlerinden sevecen ve anlayışlı (97,57) ve dengeli (92,27) davranış gören öğrenciler olduğu bulunmuştur. En düşük mutluluk düzeyine sahip olan öğrenciler ise anne ve babalarının ilgisiz ve umursamaz davranış (81,3) gördüğünü belirten öğrenciler olmuştur. Öğrencilerin kardeşlerine kıyasla anne babalarından gördükleri davranış algısına göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. En yüksek mutluluk puanına sahip olanlar ailesinden daha olumlu davranış gördükleri algısına sahip (97,11) öğrenciler olduğu görülmektedir. En düşük mutluluk puanına ise anne ve babalarından daha olumsuz bir davranış gördüklerini belirtenler (87,25) olduğu görülmektedir. Ailelerinin gelir düzeyine göre öğrencilerin mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ailelerin gelir düzeyleri yükseldikçe mutluluk puanlarının da yükseldiği görülmüştür. Öğrencilerin ailece geçirdikleri süreye göre ise mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

TARTIŞMA

Aile özelliklerine göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Aile yapısı olarak geniş aileye sahip öğrencilerin mutluluk puanlarının diğer aile yapılarına sahip olan öğrencilere göre çok daha mutlu oldukları ve mutluluk puanlarındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Mutluluk puanlarına göre geniş aileye sahip olan öğrencileri, çekirdek aileye ve parçalanmış aileye sahip öğrenciler takip etmektedir. Kaya (2017) yapmış olduğu çalışmada benzer şekilde geniş ailede yaşayan bireylerin mutluluk puanlarının çekirdek aile yapısında yaşayan bireylere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Demiriz ve Arpacı (2016) gerçekleştirmiş oldukları araştırmada özellikle erken çocukluk aşamasında geniş aile içerisinde büyük anne/baba ile zaman geçirmekten mutluluk duyduklarını belirlemişlerdir. Çalışkan, Yasul ve Ulaş (2017) ise öğretmen adayı üniversite öğrencileri ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmada aile tipine göre mutluluğu da içerisinde barındıran yaşam doyumu özelliğinde anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuca benzer şekilde, Beyaz ve Kaldık (2018)'ta 393 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirmiş oldukları araştırmada aile yapısına göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuşlardır.

Anne/Baba davranışına göre öğrencilerin puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği ve öğrencilerden mutluluk puanları en yüksek olanlar ebeveynlerinden sevecen ve anlayışlı ve dengeli davranış gören öğrenciler olduğu bulunmuştur. En düşük mutluluk düzeyine sahip olan öğrenciler ise anne ve babalarının ilgisiz ve umursamaz davranış (81,3) gördüğünü belirten öğrenciler olmuştur. Arcan (2006) anne baba tutumunun çocuğun akademik başarısına etkisini belirlemek amacıyla 223 lise öğrencisinin

katılımı ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmada, anne ve babanın demokratik tutumunun çocuklarının akademik başarısı ile olumlu ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Bulut (2018) anne baba tutumu ile lise öğrencilerinin öfkeli davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirlemiştir. Sürekli öfke ile demokratik aile tutumu arasında negatif bir ilişki bulunurken, koruyucu ve otoriter aile tutumları ile pozitif bir ilişki bulunmuştur. Buna göre demokratik aile tutumu çocukların daha sakin olmasını sağlarken, koruyucu ve otoriter aile tutumları çocukların daha öfkeli olmalarına yol açmaktadır. Gürler (2017), 287 lise öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmada; çocukların benlik saygısının demokratik anne baba tutumu ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahipken, koruyucu/istekçi anne baba tutumu ve otoriter anne baba tutumu ile negatif yönde anlamlı ilişkilere sahiptir. Hamarta, Baltacı, Üre ve Demirbaş (2010); 652 lise öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmada algılanan otoriter olarak belirten anne baba tutumları ile öğrencilerin utangaçlık puanları arasında pozitif ilişki belirlenmiştir. Otoriter ailelerin çocuklarının utangaçlık puanlarının demokratik aile çocuklarının utangaçlık puanından anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuşlardır. Mert ve Kahraman (2018), 747 ortaokul öğrencisi ile gerçekleştirmiş oldukları çalışmada destekleyici aile ilişkileri arttıkça öğrencilerin mutluluk düzeylerinin de arttığını bulmuşlardır. Mutluluk ve engelleyici aile ilişkileri arasında ise olumsuz yönde anlamlı bir ilişki olduğunu aynı çalışmada bulmuşlardır.

Öğrencilerin kardeşlerine kıyasla anne babalarından gördükleri davranış algısına göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. En yüksek mutluluk puanına sahip olanların ailesinden daha olumlu davranış gördükleri algısına sahip öğrenciler olduğu bulunmuştur. En düşük mutluluk puanına ise anne ve babalarından daha olumsuz bir davranış gördüklerini belirtenler olmuştur. Çocuklar ailelerinden gördükleri olumlu davranış ile mutlulukları da olumlu yönde etkilenmektedir.

Ailelerinin gelir düzeyine göre öğrencilerin mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ailelerin gelir düzeyleri yükseldikçe mutluluk puanlarının da yükseldiği görülmüştür. Bu sonuç; Çalışkan, Yasul ve Ulaş (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Çalışkan, Yasul ve Ulaş (2017) gerçekleştirmiş oldukları araştırmada aile gelir düzeyine göre mutluluğu da içinde kapsayan yaşam doyum puanlarında anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur. Bu farkta orta ve alt gelir düzeyi arasında farkın önemli olduğunu belirlemişlerdir. Düşük gelir düzeyine sahip olanların en düşük yaşam doyum puanına sahip olduğunu belirlemişlerdir. Akyüz, Yaşartürk, Aydın, Zorba ve Türkmen (2017)'in ile Beyaz ve Rafet (2018)'in gerçekleştirmiş oldukları araştırmaların sonuçları ile elde edilen araştırma sonucu örtüşmemektedir. Akyüz, Yaşartürk, Aydın, Zorba ve Türkmen (2017), 439 öğrenci ile gerçekleştirmiş oldukları araştırmada aile gelir düzeyi ile mutluluk arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulmuşlardır. Beyaz ve Kaldık (2018), 393 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu araştırma sonucunda aile gelir düzeyine göre öğrencilerin mutluluk puanlarında anlamlı bir fark olmadığını bulmuşlardır.

Öğrencilerin ailece geçirdikleri süreye göre ise mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin yaklaşık yarısının aileleri ile günlük olarak 3 saatten fazla zaman geçirdikleri bulunmuştur. Bu sonuç, Kılıç (2015) araştırma sonucu ile örtüşmemektedir. Kılıç (2015), 1122 lise öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmada çocukların %10'nun hiç, %43'ünün ise 1 saatten az vakit geçirdiklerini ve bunun mutluluğu olumsuz yönde etkilediğini bulmuştur. 2010 yılında Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün yaptığı "Aile Değerleri Araştırması" sürecine katılan anne babaların %88,1'i çocuklarına zaman ayırmayı yaşamlarında çok önemli olduğunu görmekteyiz. Bu oran iyi sayılabilecek bir oran olup bunun uygulamaya ne kadar ve nasıl yansıdığı çok önemlidir. Kılıç (2015)'in gerçekleştirdiği çalışmada ailece gerçekleştirdiğiniz en önemli etkinlik nedir sorusuna katılımcı lise öğrencilerinin büyük çoğunluğu TV izlemek olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumun da sorgulanması gerekmektedir.

Elde edilen veriler ışığında ailenin çocuklarına verdiği değer ve ayırdıkları zaman çok önem teşkil etmektedir. Çocuklar özellikle ergenlik dönemi ile sosyal medya ortamlarını aileleri ile zaman geçirmeye tercih edebilmektedirler (Demir, 2016). Demir (2016) 714 lise öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmada, sosyal medya kullanım sıklığı ile aile içi iletişim puanları arasında negatif bir ilişki saptamıştır. Bu çalışmaya göre çocuklar odalarından bile çıkmadıkları zamanlar olduğunu ve aile içerisinde konuşulan konulardan sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle ailelerin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri ve ilgi gösterebilecekleri sayıda çocuğa sahip olmalarının daha önemli olduğu anlaşılmaktadır. Ailelerinin çocuklarını destekleyici bir aile ortamı yaratmaları gencin psikolojik iyi oluşunda oldukça önemlidir (Mert & Kahraman, 2018). İlgi gösterilmeyen ve önemsenmeyen her birey ileride daha farklı şekilde toplum önüne çıkmaktadır. Önemsenen ve değer gösterilen mutlu çocukların ileride özgüveni artmış, sorumluluk sahibi bireyler olarak topluma katkı getirecekleri düşünülmektedir. Bu kapsamda çocuk sahibi olmayı düşünenlere ve çocukları farklı eğitim seviyelerinde eğitim almakta olan ailelere farklı yaş dönemlerinde çocuklara gösterilmesi gereken davranış ve tutumlara yönelik eğitimler büyük önem arz etmektedir. Bu eğitimler gönüllük esasıyla alınmaktadır. Bu eğitimlere katılımların artırılmasını sağlayacak yerel yönetim yapılarının da aktif görevler üstlenmesini sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile özelliklerine göre mutluluk puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Aile yapısı olarak geniş aileye sahip öğrencilerin mutluluk puanlarının diğer aile yapılarına sahip olan öğrencilere göre çok daha mutlu oldukları ve mutluluk puanlarındaki bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Mutluluk puanlarına göre geniş aileye sahip olan öğrencileri, çekirdek aileye ve parçalanmış aileye sahip öğrenciler takip etmektedir. Araştırmamızın ortaya koyduğu bulgular ve elde edilen sonuçlara dayanarak aşağıda yer alan öneriler getirilmiştir:

- a) Çocuk sahibi olmayı düşünen çiftlere ve çocukları farklı eğitim seviyelerinde eğitim almakta olan ebeveynlere farklı yaş dönemlerinde çocuklara gösterilmesi gereken davranış ve tutumlara yönelik eğitimler verilebilir. Bu eğitimlere katılımı arttıracak yasal düzenlemeler gerçekleştirilebilir.
- b) Anne ve baba eğitimlerine katılımın artırılması sağlayacak yerel yönetimlerin de sorumluluk üstleneceği yasal düzenlemeler yapılabilir.
- c) Geniş aile yapılarının farklı boyutlarla ayrıntılarla inceleneceği çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2010). Türkiye’de aile değerleri araştırması. Ankara: Manas Medya Planlama Reklam Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
- Akın, A. (2008). Psikolojik iyi olma ölçekleri: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 721750.
- Akyüz, H., Yaşartürk, F., Aydın, İ., Zorba, E., & Türkmen, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(2), 253262.
- Aluş, Y., & Selçukkaya, S. (2015). Türk ailesinde mutluluk algısı ve değerleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 1(2), 151175.
- Alpaydın, Y., ve Canel, A. N. (2001). *Aile Eğitim Üzerine Notlar*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- Aral N., & Sağlam, M. (2012). Ebeveynleri boşanma sürecinde olan çocuklar ile ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocukların duygularının cinsiyete göre incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 7188.
- Arcan, K. (2006). *Özel okullara giden lise düzeyindeki ergenlerin, akademik başarıları ile algıladıkları annebaba tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Arıkan, C. (1996). *Halkın boşanmaya ilişkin tutumları*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Arslan, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin şehirle kurduğu ekonomik ve sosyal ilişkilerden memnuniyet analizi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 11031120.
- Aypay, A. ve Eryılmaz A. (2011). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ve okul tükenmişliği arasındaki ilişkiler. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(1), 181199.
- Beyaz, R., & Kaldık, B. (2018). Üniversite gençliğinde dindarlık ve mutluluk ilişkisi: tokat gaziosmanpaşa üniversitesi örneği. *Journal of International Social Research*, 11(60).
- Boyd, R. C. (2014). *Sibling relationship quality, personality, and happiness* (Doctoral dissertation, Northern Arizona University).
- Boydak, M., ve Yüksel, Y. (2003). Öğrencilerin sınav kaygılarının öğrenmeleri üzerindeki etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 3(2003), 6470.
- Bulut, S. (2018). *Lise Öğrencilerinin Anne Baba Tutumlarına Göre Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Büyükdüvenci, S. (1993). Aristoteles'te mutluluk kavramı. *Felsefe Dünyası*, 9: 41–45.
- Çalışkan, E. F., Yasul, A. F., & Ulaş, A. H. (2017). Öğretmen adaylarının sosyal değer algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Education Sciences*, 12(4), 133146.
- Çamoğlu, D. Y. (2017). *Kaynana ne yaptı gelin ne dedi: ailedeki kadınlar ve ilişkileri*. İletişim Yayınları.
- Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim Dergisi*, 9(2), 2750.
- Demiriz, S., & arpacı, F. (2016). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Büyük Ebeveynleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 707726.
- Duben, A. (2012). *Kent, Aile, Tarih*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Durğun, A. (2016). Aile içi problemler ve çözüm önerileri. *Mehir Aile Dergisi*, 3(1), 8395.
- Erdoğan, M. Y. (2007). Ana-baba tutumları ve öğretmen davranışları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 33 – 46.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975989.
- Eryılmaz, A. (2010). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi? *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(2), 2231.
- Gürler, A. (2017). *Ergenlerde anne baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Başakşehir örneği* (Master's thesis, İstanbul Ticaret Üniversitesi).
- Hacıfazlıoğlu, Ö., Kararımak, Ö., & Öztapak, M. (2012). Göç olgusu bağlamında lise öğrencilerinin aile profilleri ve akademik başarı durumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 8197.
- Hamarta, E., Baltacı, Ö., Üre, Ö., & Demirbaş, E. (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 7382.
- Joronen, K., & Åstedt-Kurki, P. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125133.
- Kalaycı, İ., & Özkul, M. (2017). Geleneksel kalabilsem modern olabilsem: Modernleşme sürecinde yaşlılık deneyimleri. *Visionary EJournal/Vizyoner Dergisi*, 8(18), 90110.

- Karaaslan, G. (2010). *Orta öğretim kurumlarında öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin istatistiksel analizi*. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karasar, N. (2007). Bilimsel araştırma yöntemleri (17. baskı). *Ankara: Nobel Yayıncılık*.
- Keskin, G., & Sezgin, B. (2009). Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(10), 318.
- Kılıç, M. (2015). Aile ve serbest zaman ilişkisi: Düzce örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 2749.
- Mert, A., & Kahraman, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin aile ilişkileri ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 14(3), 10701081
- Oskay, G. (1986). Değer yargılarından kaynaklanan anababa ergen çatışmasının sosyo ekonomik ve benzeri değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 222244.
- Özen, Y. (2010). Kişisel sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş (sosyal psikolojik bir değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 4, 4658.
- Saral, S. (1993). *Özel Trabzon Ata Koleji öğrencilerinin uyum düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin araştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Sarı, M., Ötünç, E., & Erceylan, H. (2007). Liselerde okul yaşam kalitesi: Adana ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(2), 297320.
- Sarıcaoğlu, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma düzeylerinin kişilik özellikleri ve özanlayış açısından incelenmesi*. . Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Şentürk, Ü. (2008). Modern kontrol: tüketim. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 221239.
- Şimşek, Ö. G. A., Türkoğlu, M. E., & Küçükeşmen, E. (2019). Üniversite tercihini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik ampirik bir çalışma: Isparta uygulamalı bilimler üniversitesi örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 205224.
- Tanhan, F. (2007). Ölüm kaygısı ile baş etme eğitiminin ölüm kaygısı ve psikolojik iyi olma düzeyine etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü, Ankara.
- Topses, M. D. (2013). Eğitim düzeyi ve kardeş sayısının suç davranışıyla ilişkisi: Çanakkale E tipi kapalı ceza infaz kurumu örneği. *International Journal of Social Science*, 6(3), 701713
- Tuncer, Ö., Atay, M., Türker, Y., & Tuncer, H. (2014). Adolesanlarda Kardeş Sayısı ile ÖzKavram İlişkisi. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(3), 2225.
- Ünüvar, P., Çalışandemir, F., Tagay Ö., & Amini, F. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının mutluluk algısı (Türkiye ve Afganistan örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(34), 122.
- Yılmaz, E., Yiğit, R., & Kaşaracı, İ. (2012). İlköğretim öğrencilerinin özyeterlilik düzeylerinin akademik başarı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 371388.
- Yılmazçoban, M. (2008). Aile kurumu ve Türk ailesinde bütünlükçü yapı. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 176, 153168.